6 Δεκεμβρίου 2022

Στὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου (Διονύσιος Ψαριανός Μητροπολίτης Σερβίων καί Κοζάνης (+))

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Θεολογία και Ζωή / Ορθόδοξη πίστη

«Διὰ τοῦτο ἐκτήσω τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά, τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια».

Ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ χριστιανοῦ εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη. Τὴν ἀρετὴν τῆς ταπεινοφροσύνης προέταξεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν περιλάλητον καὶ θεοδίδακτον ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλίαν «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι...» (1). Εἶναι δὲ ταπεινοφροσύνη, ὄχι τὸ συναίσθημα τῆς μειονεξίας, διὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ἡ σύγχρονος παιδαγωγική, οὔτε πολὺ περισσότερον ἡ ταπεινολογία, ἀλλὰ ἡ βαθεῖα καὶ ἁγία ἀρετή, ποὺ εἶναι ἡ σαφὴς γνῶσις τοῦ ἑαυτοῦ μας, τὸ «γνῶθι σαυτὸν» (2). Δηλαδὴ νὰ γνωρίζωμεν τὸν ἑαυτόν μας, νὰ μὴ λησμονῶμεν τίνες εἴμεθα. Ἕνα τέτοιο φρόνημα εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς προκοπῆς· διότι κανεὶς δὲν ἀνέρχεται ὑψηλότερα, ἂν δὲν ἀναγνώρισῃ καὶ δὲν ὁμολογήσῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του ὅτι εἶναι χαμηλά, ὅτι τοῦ λείπουν ἀκόμη πολλά, ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἔπρεπε καὶ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ εἶπεν ἐπιγραμματικά· «πᾶς ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται» (3).

Κατὰ φυσικὸν λόγον, ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ πρώτη ἀρετὴ καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας. Διάκονοι καὶ λειτουργοὶ εἶναι οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ’ εἶναι γεγονὸς ὅτι οὐδεὶς τῇ ἀληθείᾳ διακονεῖ καὶ λειτουργεῖ, ἂν δὲν εἶναι

κεκοσμημένος διὰ τῆς ἀρετῆς τῆς ταπεινοφροσύνης. Εἰδεμὴ διακονεῖ καὶ ποιμαίνει τὸν ἑαυτόν του καὶ ἐργάζεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὸ ἴδιον συμφέρον. Ἰδοὺ πῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὁμιλεῖ εἰς τὴν θείαν Γραφὴν διὰ τὸ φρόνημα καὶ τὸ ἦθος τῶν ἱερῶν ποιμένων καὶ διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ διακονοῦν καὶ νὰ λειτουργοῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. «Ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ\' ἑκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου...» (4).

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος, τοῦ ὁποίου τὴν ἱερὰν μνήμην σήμερον ἑορτάζομεν, ἡ πραεῖα πρεσβυτικὴ μορφὴ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν, εἶναι ὁ τύπος τῆς ἱερατικῆς ταπεινοφροσύνης. «Εἰκόνα πραότητος» τὸν ὀνομάζει ἡ Ἐκκλησία, ἐπειδὴ ἀκριβῶς πρῶτος καρπὸς τῆς ταπεινοφροσύνης εἶναι ἡ πραότης. Ὁ Ἅγιος Νικόλαος εἶναι ὁ λειτουργός τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν πραότητά του, μὲ τὸ φρόνημα τῆς στερήσεως μᾶλλον καὶ τῆς πτωχείας καὶ ὄχι μὲ τὸ συναίσθημα τῆς αὐτοϊκανοποιήσεως καὶ τῆς πλησμονῆς, ἔφθασεν εἰς τὴν πνευματικὴν πληρότητα καὶ ἀπέκτησε τὸν οὐράνιον πλοῦτον. Κανὼν καὶ πρότυπον εἶναι ὁ ἅγιος Ἱεράρχης, ἔτσι καθὼς τὸ ψάλλει ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸ γνωστὸν εἰς ὅλους τροπάριον.

«Κανόνα πίστεως καὶ εἰκόνα πραότητος ἐγκράτειας διδάσκαλον ἀνέδειξέ σε τῇ ποίμνῃ σου ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια· διὰ τοῦτο ἐκτήσω τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά, τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια...».

Δὲν εἶναι ὁ ἐξωτερικὸς θόρυβος καὶ ἡ ἐπίδειξις ποὺ ἐπιβάλλουν τὸν ἱερὸν ποιμένα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ποιμνίου του· δὲν εἶναι ἡ κοσμικὴ λαμπρότης καὶ ἡ κοινωνικὴ προβολή, ποὺ τὸν ἀναδεικνύουν. Εἶναι «ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια». Τοῦτο πολλάκις τὸ λησμονοῦμεν, διότι μᾶς παρασύρει ἡ ἐπιφάνεια, ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιτυχία, διὰ τοῦτο καὶ δὲν προσέχομεν εἰς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων. Ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος εἶναι «ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια», ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν εὕρῃ τις καὶ τὴν ἀγαπήσῃ πρέπει νὰ ἔχῃ ταπεινὸν φρόνημα. Ἀλλοίμονο ἂν οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας πιστεύσωμεν ὅτι ἡ διακονία μας εἶναι ζήτημα κοσμικῶν συνθηκῶν καὶ προσωπικῶν μόνον ἱκανοτήτων.

Τότε θὰ μᾶς ἀφήσῃ ἡ θεία χάρις, θὰ μείνωμεν κενοὶ καὶ ἄχρηστοι. Ὁ Θεὸς ἐπιβλέπει μόνον ἐπὶ τοὺς ταπεινοὺς καὶ πράους.

Εἰς ἕνα ἐκ τῶν ἀσκητικῶν του λόγων ὁ Μέγας Βασίλειος γράφει τὸ ἑξῆς· «Μὴ σὲ βαθμὸς κλήρου ἐπαιρέτω, ἀλλὰ μᾶλλον ταπεινούτω. Προκοπὴ γὰρ ψυχῆς, προκοπὴ ταπεινώσεως· ὑστέρησις δὲ καὶ ἀτιμία ἐξ ὑψηλοφροσύνης τίκτεται. Ὅσον ἐγγίζειν σε τῶν ἱερατικῶν βαθμῶν τοῖς μείζοσι συμβαίη, τοσοῦτον ταπείνου σεαυτόν...» (5). Δηλαδή, «μὴ σὲ κάμνει νὰ ὑπερηφανεύεσαι ὁ ἱερατικὸς βαθμός, ἀλλὰ μᾶλλον

νὰ σοῦ γίνεται ὑπόμνησις διὰ νὰ ταπεινοφρονῇς. Διότι ὅσον περισσότερον κανεὶς ταπεινοφρονεῖ, τόσον περισσότερον πνευματικῶς προκόπτει· ἡ πνευματικὴ κενότης καὶ ἡ ἐσωτερικὴ πτωχεία γεννῶνται ἀπὸ τὴν ὑψηλοφροσύνην. Ὅσον περισσότερον ἂν ἴσως καὶ συμβῇ νὰ πλησιάζῃς εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἱερατικοὺς βαθμοὺς τόσον περισσότερον νὰ ταπεινοφρονῇς...». Μεγάλαι καὶ ἅγιαι ἀλήθειαι τὰς ὁποίας ἐνσαρκώνει ἡ ἔμψυχος εἰκὼν τῆς πραότητος καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης, ὁ προστάτης μας Ἅγιος Νικόλαος ὁ θαυματουργός, διὰ πρεσβειῶν τοῦ ὁποίου ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν». Ἀμήν.

† ὁ Σ.Κ.Δ.

* Ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ π. Γαζῆ εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Νικολάου, 6 Δεκεμβρίου 1975.

Ὑποσημειώσεις

1. Ματθ. 5,3.

2. Χίλων Παλατινὴ Ἀνθολογία τ. 3,48.

3. Λουκ. 14,11.

4. Α Πέτρ. 5,2-4.

5. Μεγάλου Βασιλείου, Λόγος ἀσκητικὸς καὶ παραίνεσις, MPG ΛΑ, 648.

Πηγή: agiazoni.gr